

Міністерство освіти та науки України
Сумська обласна державна адміністрація

Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Україна)

Партнери: Norsk Institutt for Strategiske Studier (Norwegian Institute for Strategic Studies), Національний Університет Києво-Могилянська Академія (кафедра політології), Інститут економіки та прогнозування НАН (м.Київ), Інститут економіки промисловості НАН України (м.Донецьк), Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України (м.Київ), СумДУ (м.Суми), Центр «Системного аналізу та статистики» НТУУ «КПІ» м.Київ, Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників (м. Черкаси),

Белгородський державний університет (г.Белгород, РФ)

Брянський державний технічний університет (г.Брянск, РФ), Міжнародний центр філософії освіти (г.Новосибірск, РФ), Новосибірський державний педагогічний університет (г.Новосибірск, РФ), Томський державний педагогічний університет (г.Томск, РФ), Інститут управління (г.Астана, Казахстан), Instytut Historii, Uniwersytet Jagiellonski Krakow (Polska), Instytut Stosunków Międzynarodowych, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska Przemysł (Polska), Education-Philosophy Faculty Pomeranian Academy in Słupsk (Poland).

МАТЕРІАЛИ ТРЕТЬОЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, НАУКОВЦІВ

"ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА ЗА УМОВ КРОС-КУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМОДІЙ".

СЕКЦІЯ №3. МЕНЕДЖМЕНТ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ДІАПАЗОН ПОТЕНЦІАЛУ ЗМІН.

- 3.3. Взаємодія держави, бізнесу, "третього сектору" як показник цивілізованості суспільства.
- 3.4. Діалог культур і крос - культурні взаємодії як пріоритет соціального розвитку соціальних, гендерних, етнічних, демографічних груп.
- 3.5. Проблема лідерства як інноваційна відповідь на сучасні виклики глобального, регіонального й локального розвитку.

СЕКЦІЯ № 4 НОВІ ВИКЛИКИ СУЧАСНІЙ ОСВІТИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ АДЕКВАТНИХ ОСВІТНІХ СТРАТЕГІЙ.

Сесії.

4.1. Тенденції розвитку світового освітнього простору.

Пріоритетність готовності до змін і технологічної готовності їх здійснювати.

4.2. Класична освіта, е- освіта, дистанційна освіта. Можливості та потенціал віртуальних освітніх і наукових мереж. Сучасна філософія освіти та філософія менеджменту в освіті.

4.3. Сучасні центри світового розвитку з позицій революцій в освітніх системах. "Освіта протягом життя", "рівний доступ до якісної освіти", "освіта через дію", "Трикутник знань".

4.4. Освіта України, Росії, країн пострадянського простору: пошук власних успішних інновацій і проблеми адаптації успішних інноваційних освітніх стратегій і моделей.

4.5. Міжнародні освітні проекти й програми

(анонсування напрямків та інформація про практичну участь).

4.6. Освіта з позицій партнерства і можливостей технологічної бази ХХІ сторіччя.

4.7. Сучасні технології аналітики й дій як фактор успішних освітніх стратегій.

УДК 351.751; 336.64; 60.5
ББК 65.9; 67.99(2)06; 316.42

Рекомендовано до друку вченою радою СОІППО протокол №8 від 1.04.2010

Рецензент:

В.Ф. Живодьор ректор СОІППО, професор кафедри державного управління та педагогічного менеджменту

Почесний Голова

Л.В. Пшенична начальник управління освіти та науки Сумської обласної державної адміністрації

Співголови

В.Ф. Живодьор ректор СОІППО, професор кафедри державного управління та педагогічного менеджменту

М.В. Жук к. філос. н. доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та українознавства СОІППО

Stefan Konstanczak Dr.Hab, prof. University of Zielona Gora, Poland

Є.Р. Чернишова к.пед.н., доцент, перший проректор Університету менеджменту освіти, м. Київ

Члени оргкомітету

В.Н. Шилов д.філос.н., професор, Белгородский государственный университет, Российская Федерация

С.О.Терепищій Голова «Союзу обдарованої молоді України», к.філос.н
Vogna Choinska Dr.ph., Pomeranian Academy in Slupsk, Poland.

В.О. Любчак к.ф-м.н., доцент, проректор СумДУ

В.И. Аверченков д.тех.н., професор, Брянский государственный технический университет, Российская Федерация

Технічний секретар

П.П. Сінько магістрант СОІППО

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА ЗА УМОВ КРОС-КУЛЬТУРНИХ ВЗАЄМОДІЙ:

Збірник матеріалів Третьої Міжнародної наукової конференції для студентів, аспірантів, науковців. – Суми: СОІППО, т.ІІ, Секції: №3 (сесії 3.3-3.5), №4. 2010. - 368 с.

ISBN 978-966-1569-12-5

У збірнику представлені матеріали доповідей учасників міжнародної наукової конференції «Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій», що віддзеркалюють наукові, методичні, практичні результати наукових досліджень у галузі міждисциплінарного аналізу проблем специфіки інноваційного розвитку за умов крос-культурних взаємодій.

Конференція проводиться за ініціативою Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у відповідності до Наказу Міністерства освіти і науки України № 1.4/18-292 від 04.02.09 р. з метою обговорення політологічних, соціальних, економічних, філософських, педагогічних, психологічних, інформаційних, культурологічних, євроінтеграційних аспектів сучасного інноваційного розвитку з позицій крос-культурних взаємодій.

ББК 65.9; 67.99(2)06; 316.42
© СОІППО, 2010

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ КВЕБЕКУ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

З часів приєднання Квебеку до Британської Імперії (1763 р.) франкомовне суспільство, національну ідентичність якого визначав католицизм та цінності, притаманні аграрному суспільству, прагнуло у будь-який спосіб зберегти власну мову, культурну та релігійну приналежність від асиміляції з боку суспільства англomовної Канади. Протягом усього періоду перебування франкомовної провінції у складі Британської Імперії, а згодом і суверенної Канади політичні течії Квебеку, в тому числі і ліберальна, наголошували на тому, що Квебек є особливим суспільством всередині федеративного союзу, яке потребує належних гарантій захисту власної самобутності. Це було визнано як англофонною Канадою, так і метрополією, про що говорить збереження французького цивільного кодексу у Квебеку, а також закріплення у статті 133 Акту про Британську Північну Америку (1867 р.) права на застосування як англійської, так і французької мов у парламенті Квебеку та у федеральному парламенті.

Після поразки повстань 1837–1838 рр. у Верхній (англomовній) та Нижній (франкомовній) Канадах, які були спрямовані на розширення колоніальної автономії та прав представницьких органів колоній, значна частина франкомовних канадців прагнула зберегти свою національну самобутність через культурну автаркізацію Квебеку, колективізм, патерналізм, збереження аграрного способу життя та клерикалізм. До 1960-х рр. Католицька Церква у Квебеку фактично відповідала за соціальне забезпечення та освіту у провінції, мала суттєвий вплив на діяльність її владних органів. У першій половині ХХ ст. значного впливу у провінції здобула концепція абата Л.Гру (1878–1967), який вважав особливою місією франкофонної нації Квебеку її нерозривну єдність з Католицькою Церквою, християнське місіонерство, збереження класичної гуманітарної Елліно-Римській традиції в освіті та захист особливих прав франкомовного населення у всій Канаді. Через несприйняття будь-якого зовнішнього впливу на Квебек Гру прагнув бачити франкофонну націю моноетнічною

та моноконфесійною. Абат Гру вбачав у політичному лідерстві служіння, яке мало полягати у застосуванні влади та багатства для захисту слабших, що мусили визнавати право освічених, сильних та гідних на керівництво ними заради забезпечення загального блага, збереження здобутків попередніх поколінь. Важливо відзначити, що в умовах економічної депресії 1929–1933 рр., утвердження в Європі міжвоєнного періоду тоталітарних та авторитарних режимів, у тогочасному Квебеку зросла популярність політичних течій, що виправдовували політичний лад, подібний до італійського фашизму, як, наприклад, групи інтелектуалів, що згуртувалися навколо видання „Ля Насьон” („Нація”) на чолі з П.Бушаром та Ж.-Л.Ганьоном. Прихильники даної течії відстоювали ідею утворення в Квебеку окремої корпоративної держави. Корпоративну економічну та політичну систему представники „Ла Насьон” вважали ладом динамізму, прогресу, противагою парламентській демократії, яка, на їх думку, позбавила суспільство бачення перспектив свого розвитку та призвела до економічної кризи. Представники групи „Ла Насьон” погоджувалися з Л.Гру у питаннях превалювання колективу над індивідом, пріоритетністю етнонаціонального поділу над соціально-економічним, однак, на відміну від абата, вважали, що релігійна сфера має підпорядковуватися політичній в національних інтересах.

Протягом 1960-х рр. під керівництвом уряду Ліберальної партії у Квебеку відбулися комплексні реформи в галузях економіки, освіти, міграційної політики, які здобули назву „Тихої Революції” та перетворили Квебек з автаркічного клерикального патерналістського суспільства на світську націю, відкриту до імміграції, трансформацій, інновацій. Політична єдність такого суспільства забезпечується належністю до *соцієтальної культури* – спільноти, що, за визначенням канадського дослідника В.Кимліки, об’єднується на певній території навколо спільної мови, яка вживається у широкому колі соціальних інститутів, суспільному і приватному житті. Така спільнота не вимагає від своїх членів спільності етнічного походження, релігійної належності, поглядів на власне благо та перспективи розвитку культурної спільноти. До чинників трансформації квебекського суспільства належали:

- наявність у міжвоєнному Квебеку впливової ліберальної політичної традиції як вагомій альтернативи клерикально-консервативній та фашистській концепціям національного розвитку;
- вплив європейських католицьких інтелектуалів – прихильників персоналістичної філософської течії;
- значне індустріальне зростання і, як наслідок, урбанізація, що спричинили значне послаблення впливу замкнених сільських громад та церковних парафій на життя людини по Другій Світовій війні;
- зростання іноземних інвестицій, територіальної мобільності населення, імміграції, що унеможлилювали збереження автаркічного суспільства у повоєнних умовах.

Поширення у Квебеку персоналістичної філософської течії пояснювалося насамперед тривалим впливом Католицької Церкви у історії розвитку суспільства, а також впливом французьких філософів Ж.Марітена та Е.Муньє на таких представників квебекської інтелектуальної та політичної

еліти, як П.Трюдо, А.Лорендо, Ж.-М.Леже. У політичній площині персоналістичний світогляд визнавав особистість первинною творчою реальністю та найвищою духовною цінністю, що має самореалізовуватися внаслідок свого вільного вибору, втім така самореалізація вважалася ними неможливою поза межами суспільства з його мовними та культурними особливостями. Водночас, дане суспільство не мало цілковито знеособлювати індивіда заради блага цілого, турбота про яке мала бути наслідком переконань самого індивіда. Такий світогляд заперечував патерналізм та домінування національної спільноти над індивідом, які виправдовувалися абатом Л.Гру, П.Бушаром та Ж.-Л.Ганьоном.

У першій половині ХХ ст. альтернативою авторитарним концепціям національного розвитку Квебеку була насамперед націонал-ліберальна концепція Анрі Бурасса (1870–1952) – політичного теоретика, публіциста та державного діяча, депутата федерального парламенту (1896–1908 та 1925–1935 рр.) та парламенту Квебеку (1908–1920 рр.). Як і Л.Гру та представники групи „Ля Насьон”, Бурасса опікувався необхідністю збереження франкоканадської нації від асиміляції, наголошував на визначному впливі католицизму у франкомовному суспільстві та його вагомій ролі у збереженні моральних якостей квебекців. Водночас, Бурасса наголошував на моральному впливі релігії, заперечував надмірне втручання духівництва у політичне та освітнє життя, наполягав на модернізації освіти в Квебеку з метою формування у провінції світських освічених верств – фахівців у економічній та технічній галузях. Бурасса заперечував авторитаризм та ксенофобію, виходячи з ідеї рівності усіх індивідів як в релігійному, так і суспільному житті. Так само і в міжнаціональних відносинах Бурасса вважав неприпустимим виправдання нерівності та неповноцінності одних народів порівняно з іншими. Внаслідок таких переконань, а також впливу британських ліберальних мислителів, насамперед, Дж.Ст.Міля, А.Бурасса вважав за оптимальний такий політичний лад, який закріплює та охороняє всебічний плюралізм у суспільстві, що є запорукою можливості розкриття творчої та активної особистості. Як і Дж.Ст.Міль, А.Бурасса вважав, що найкращим чином такий стан була здатна забезпечити британська система представницького врядування, яка забезпечує правління, засноване на пануванні закону та свободи, сприяє розвитку в кожного громадянина почуття власної відповідальності за розвиток суспільства. Загрозою ж для такого ладу, за Бурасса, була будь-яка форма тиранії: однієї особи, більшості чи меншості найбагатших. Наголошуючи на пріоритеті саморозвитку особистості, А.Бурасса, як і філософи-персоналісти, відзначав, що її становлення неможливе поза контекстом становлення нації з її особливими мовою, релігією, інституціями та традиціями. Водночас Бурасса вважав шкідливою ізоляцію нації від універсальних набутоків. Саме тому, на його думку, національний партикуляризм мав поєднуватися з універсалізмом, що у випадку Квебеку мав містити рівноправну співпрацю з англофонною Канадою, а також визнання та забезпечення самотності усіх етнічних, мовних, релігійних спільнот всередині Канади. Саме така політична концепція сприяла подальшій трансформації національної ідентичності Квебеку у другій половині ХХ ст., а також спричинила вплив на становлення ліберального культуралізму, який і сьогодні є основною концепцією єднання

багатокультурного канадського суспільства.

Саме погляди персоналістичних мислителів, а також ліберала А.Бурасса спричинили визначний інтелектуальний вплив на реформування соціально-економічної, політичної та освітньої системи в Квебеку у 1960-х рр., що здобуло назву „Тихої Революції”. До ліберальної складової перетворень, проведених ліберальним провінційним урядом Ж.Лесажа (1960–1966 рр.), відносяться:

- секуляризація системи освіти та встановлення єдиної контрольованої провінційним урядом системи франкомовної освіти;
- відокремлення церкви від держави;
- відмова владних еліт від етнічного та релігійного розуміння єдності франкомовної нації, поєднана з полегшенням умов імміграції до провінції;

Водночас, прагнення квебекців до збереження своєї національної ідентичності призвело і до наявності у провінції впливової соціал-демократичної течії, яка наголошувала на поєднанні ліберальних та персоналістичних підходів з ідеєю колективного звільнення суспільства від обтяжуючих умов розвитку, здобуття політичної незалежності поступовим ненасильницьким шляхом, підпорядкування економіки провінції інтересам франкомовної нації. Основним гаслом соціал-демократів, що стояли на неонаціоналістичних позиціях, було гасло, яке вперше було висловлено ще абатом Л.Гру: „бути хазяями у власному домі”. У 1980 та 1995 рр. з ініціативи урядів Квебекської Партії, яка поєднує у програмі своєї діяльності соціал-демократичні та сепаратистські засади, було проведено референдуми, що передбачали перспективу суверенізації Квебеку законним шляхом із збереженням пріоритетів економічної інтеграції з Канадою. Однак пропозиція суверенізації не здобула підтримки більшості населення Квебеку через небажання корінних народів, іммігрантів, етнічних меншин бути асимільованими франкомовною більшістю суверенного Квебеку, прагнення більшості квебекців до збереження взаємовигідних економічних зв'язків з Канадою та можливості реалізації індивідом своїх здібностей в межах усєї Канади. Соціал-демократичну складову „Тихої Революції” становили такі реформи, як:

- націоналізація підприємств стратегічних галузей провінції;
 - ухвалення нового трудового кодексу, який покращив умови реалізації права організованих у профспілки робітників на страйк;
- утворення автономної від федерального центру провінційної системи пенсійного забезпечення.

Комплексні реформи у Квебеку, що дістали назву „Тихої Революції” спричинили переосмислення квебекцями-франкофонами своєї національної ідентичності. З 1960-х рр. більшість у Квебеку перестала вважати себе „франкоканадцами – національною меншістю всередині Канади”, відчула себе „квебекцями” – членами окремої нації, яка має самостійно визначати своє майбутнє. Водночас, така лояльність до національного колективу поєднувалася з відмовою від релігійного та етнічного пуризму, який домінував у Квебеку до часів „Тихої Революції”. Як політичні еліти, так і населення провінції загалом стали прихильними до таких ліберальних цінностей, як прав людини, творення сприятливих умов для інтеграції іммігрантів та біженців (які з часом також починали впливати на

трансформацію ідентичності франкомовної нації), політичного та релігійного плюралізму. Вимоги для інтеграції у суспільство стали базуватися не на критеріях етнічного походження та релігійної належності, а на вимогах до рівня освіти, професійних якостей, знання французької мови, яка 1974 р. була визнана єдиною офіційною мовою провінції в сфері законодавчої та судової документації, комерційній сфері, сфері трудових відносин, шкільного навчання дітей, що володіють французькою мовою. Водночас, поруч із впровадженням французької мови у публічне (а опосередковано і в приватне) життя, уряди Квебеку протягом 1960-х–2000-х рр. впроваджували й значні кроки з лібералізації суспільства. Важливим кроком у цьому напрямку стало прийняттям на початку 1990-х рр. урядом провінції документу „Бачення” („*Vision*”) як стратегії розвитку багатокультурного відкритого франкомовного суспільства. Провідною ідеєю даного документу стала ідея правління як морального договору між громадянами та іммігрантами з квебекською владою. Основними положеннями даного документу стали:

- визнання Квебеку суспільством, де французька мова – загальна мова публічного життя;
- визнання права кожного індивіда на особистий вибір способу життя, вподобань та цінностей, належності до мовної, етнічної, релігійної спільноти з її культурними особливостями;
- загальносуспільне визнання перспективи розбудови у Квебеку демократичного плюралістичного суспільства, де кожен член заохочується (від нього очікується) до активної участі у його житті та побудові;
- відкритість франкомовного суспільства та національної ідентичності його членів до переосмислення та інновацій: вільний перехід та взаємодія між різноманітними групами і колективами, відкритість до імміграції, що «має на меті сприйняття їх внеску у економічне, соціальне, культурне, політичне життя Квебеку.

„Тиха Революція”, яка постала наслідком не тільки внутрішньосуспільних вимог модернізації, але і тогочасних трансформацій у світі, не скасувала вимог до збереження окремишньої національної ідентичності в Квебеку, однак суттєво змінила пріоритети суспільного розвитку.